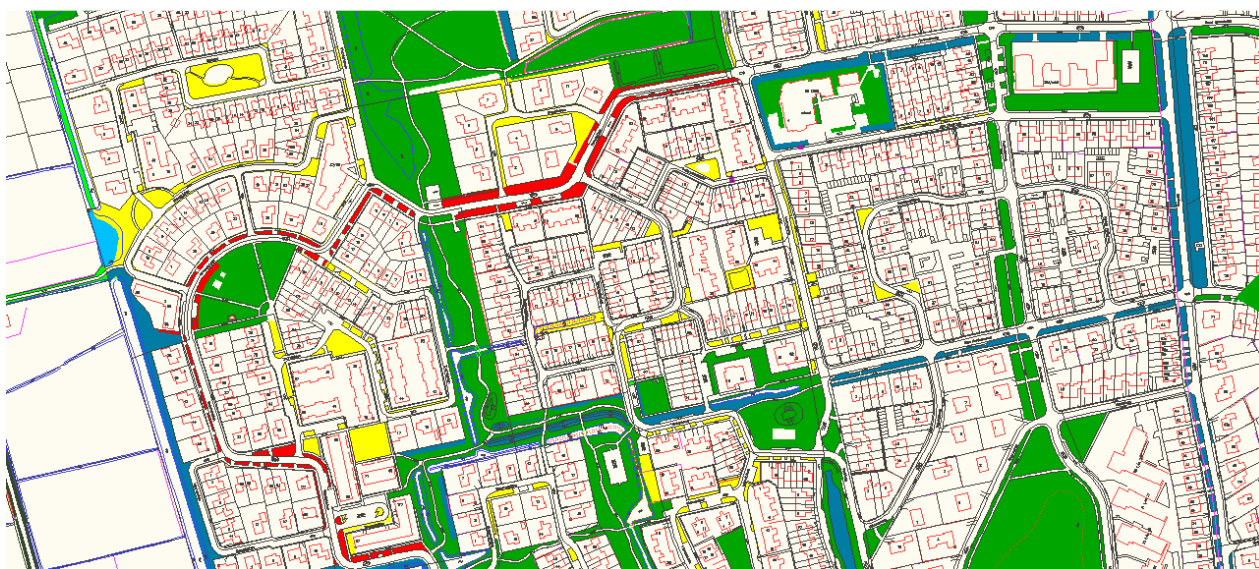

Groene Dorpenplan Gemeente Tynaarlo

Eindconcept

Deel B: Eelde-Paterswolde Bloemendorp

In opdracht van;
Gemeente Tynaarlo
Projectleider: Maaïke Teekens

Opgesteld door;
ProZicht, adviesbureau voor de Buitenruimte
Adviseur: Peter van Wijk

Maart 2011

Leeswijzer:

Iedere kern in de gemeente Tynaarlo heeft een eigen identiteit en kwaliteit. Deze onderlinge verschillen worden sterk gewaardeerd omdat het gemeentebreed een zeer prettig woonklimaat oplevert. Om deze verscheidenheid te behouden is het Groene Dorpenplan opgedeeld in vijf boekwerkjes:

- A. Beleid
- B. Eelde-Paterswolde
- C. Vries
- D. Zuidlaren
- E. Kleinere kernen

Deel A omschrijft de context van het plan in het totale gemeentelijk beleid ten aanzien van Natuur en Landschap. Hierin worden de basis uitgangspunten geformuleerd en wordt uitgebreid ingegaan op doelstellingen van het gemeentelijk beleid. In deel A wordt geen uitwerking per kern besproken maar biedt de kapstok voor verdere uitwerkingen in de vier andere onderdelen.

De delen B, C, D en E zijn volledig gericht op de uitwerkingen per kern. Aan de hand van een inventarisatie, analyse en uitwerking van de visie worden de kwaliteiten en knelpunten per kern weergegeven. Voor deze kernen is een inventarisatiekaart en een visiekaart bij het document gevoegd.

Het Groene Dorpenplan is nooit compleet klaar. Nieuwe ontwikkelingen die nog niet gereed zijn, zijn momenteel niet opgenomen in het plan, denk hierbij aan Ter Borch, Groote Veen, Oude Tolweg Zuid, Zuidoevers e.d. Doordat er in de gemeente steeds ontwikkelingen plaats vinden op grote of kleine schaal zal er op bepaalde momenten een update gemaakt moeten worden van het plan

INHOUDSOPGAVE

Deel B: Eelde-Paterswolde

Leeswijzer	2
1. Algemeen	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Doelstelling en ambitie	4
1.3 Werkwijze en opbouw	5
1.4 Algemene visie: Groenkracht	5
2. Inventarisatie	7
2.1 Openbaar groen in Eelde-Paterswolde	7
3. Analyse	9
3.1 Categorieën in het groen	9
3.1.1 Cultuurhistorisch en landschapsgroen	9
3.1.2 Begeleidingsgroen	9
3.1.3 Centrum-, Accentgroen en begraafplaatsen	10
3.1.4 Wijkgroen	10
3.1.5 Buurtgroen	10
4. Groene Dorpenvisie Eelde-Paterswolde	11
4.1 Visie: Groenkracht	11
4.2 Uitvoeringsmaatregelen	13

Bijlage B1: bestaand beleid

Bijlage B2: inventarisatiekaart

Bijlage B3: Visiekaart

Bijbehorende boekwerkjes:

Deel A: Beleid

Deel C: Vries

Deel D: Zuidlaren

Deel E: Kleinere kernen

1. Algemeen

Inleiding

Het Groene Dorpenplan van de Gemeente Tynaarlo is een onderdeel van het gemeentelijk beleid ten aanzien van landschap, groen en cultuurhistorie. Voor u ligt het onderdeel voor de kern Eelde-Paterswolde. In deze uitwerking worden de beleidskeuzes die gemaakt zijn in het Structuurplan, het Landschapsontwikkelingsplan en het bomenbeleidsplan vertaald naar de groene structuren binnen het dorp.

In de toekomst kunnen vragen of verzoeken van bewoners worden beantwoord aan de hand van het Groene Dorpenplan. Vragen over bijvoorbeeld de verkoop van reststukken groen, de hoeveelheid groen in een wijk en het beschermen van houtwallen zijn met het Groene Dorpenplan eenduidig te beantwoorden.

Doelstelling en ambitie

De doelstelling van het Groene Dorpenplan is meervoudig en onderverdeeld in vier items:

- Bevorderen van de verwevenheid van bewoond gebied en landschap;
- Benoemen en verbinden van de groene structuren in de kernen;
- Benoemen en waarderen (groene) cultuurhistorische aspecten;
- Bevorderen van de diversiteit in opbouw en sortiment van het groen;

Bevorderen van de verwevenheid van bewoond gebied en landschap;

Het Structuurplan 2006 stelt dat het creëren van groenverbindingen tussen buitengebied en 'dorpsgroen' een versterking is voor de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast hebben deze verbindingen een positieve invloed op de ecologische rijkdom en de vitaliteit van het dorpsgroen. Een doorlopende verbinding van landschapselementen in het buitengebied tot in de dorpskern zorgt bovendien voor een goede verankering van de kern in het landschap. Een aantal van deze verbindingen zijn reeds aanwezig in de kernen. Vanwege de hoge waardering hiervan door de inwoners en de verhoging van de omgevingskwaliteit staat het creëren van nieuwe verbindingen centraal in het Groene Dorpenplan.

Benoemen en verbinden van de groene structuren in de kernen;

Het groen heeft verschillende functies bij de inrichting van de openbare ruimte; o.a. recreatie, groene aankleding, spelen, verblijfsruimte, verkeerskundig en cultuurhistorisch. Door de functies te structureren moet een duidelijke opbouw van het groen ontstaan. Deze opbouw is van belang om in de toekomst beleidskeuzes voor het groenareaal, de inrichting en het beheer logisch en helder te kunnen onderbouwen.

Benoemen en waarderen (groene) cultuurhistorische elementen;

Het belang van (groene) cultuurhistorische elementen voor de identiteit van de verschillende kernen is enorm groot. De oude boomwallen, hagen en singels verbeelden de ontstaansgeschiedenis van de Gemeente Tynaarlo. Daarnaast zijn de cultuurhistorische elementen van grote betekenis voor de ecologie in bebouwd gebied. Door deze elementen apart te benoemen wordt deze waarde vastgelegd.

Bevorderen van de diversiteit in opbouw en sortiment van het groen

Voor zowel de visuele als de ecologische kwaliteit van het groen is een diversiteit in opbouw en sortiment van groot belang. Het is daarbij de uitdaging om deze diversiteit zo te bewerkstelligen dat een bedrijfsmatige uitvoering van het beheer en onderhoud mogelijk blijft. Voor de ecologische waarde van het groen afwisseling in beplanting zeer belangrijk. Veel verschillende soorten groen levert uiteindelijk ook biodiversiteit in de overige natuur op. Door de mate en wijze van variatie in het Groene Dorpenplan vast te stellen wordt het een handleiding voor toekomstige renovaties of omvormingen in het groen.

Werkwijze en opbouw

Voor het openbaar groen in de kernen van de gemeente Tynaarlo is een inventarisatie uitgevoerd om het huidige groen goed in kaart te brengen. Hierbij is enkel uitgegaan van gemeentelijk groen. Er is niet naar particulier groen gekeken omdat daar te weinig gegevens voor beschikbaar zijn en omdat de gemeente hierin alleen een adviserende rol kan spelen. De inventarisatie is beknopt weergegeven en de inventarisatiekaart is als bijlage toegevoegd.

Vervolgens is het groen en de aanwezige structuren geanalyseerd en vertaald naar een visie. Een uitgebreide omschrijving van de visie is weergegeven in deel A, beleid. In deze deeluitwerking is de vertaling van de overkoepelende visie naar Eelde-Paterswolde opgenomen. Deze uitwerking is tot stand gekomen door samenwerking met bewoners van de kern. Zij hebben tijdens een informatieavond samen met medewerkers van de gemeente de groenvakken benoemd en hebben gediscussieerd over de rol van het groen. De bevindingen van deze avond waren zeer waardevol en zijn verwerkt in deze deeluitwerking.

Tenslotte worden in hoofdstuk 4 de benodigde maatregelen omschreven om de doelstellingen van het Groene Dorpenplan te realiseren. Toekomstige veranderingen in het groen dienen te worden uitgevoerd aan de hand van de in het schema opgenomen uitgangspunten. Het is dus geen uitgewerkt stappenplan maar geeft duidelijke lijnen en handvaten om renovaties in het groen goed uit te voeren. Wanneer daadwerkelijk renovaties worden uitgevoerd zal op gedetailleerd niveau een uitwerking moeten plaatsvinden.

Algemene visie: Groenkracht

Uit de analyse van het groen in de kernen is gebleken dat de verschillende categorieën groen ook op verschillende schaalniveaus van belang zijn voor het groen in Tynaarlo. Deze schaalniveaus lopen uiteen van een zeer algemeen tot een individueel belang. Het algemeen belang van het cultuurhistorische en landschappelijke karakter van de gemeente is van een ander niveau dan het individueel belang van bewoners voor de invulling van het buurtgroen in de directe woonomgeving.

Omdat deze verschillen van belangen en in schaalniveaus een eigen aanpak vragen is dit mede als onderligger voor de visievorming gebruikt.

Krachtig groen, dat is de kern van de Groene Dorpenvisie voor de gemeente Tynaarlo. Het groen heeft van oudsher een belangrijke, krachtige plaats in het leven in de kernen. Er is altijd sprake geweest van een evenwicht tussen het naar eigen hand zetten van het ruige landschap en de (economische) voordelen en kwaliteiten die het landschap biedt. Deze benadering heeft een zeer prettig woonklimaat opgeleverd en heeft de gemeente Tynaarlo haar eigen gewaardeerde groene identiteiten gegeven. Het groen in de gemeente moet daarom zijn (functionele) kracht uitstralen, zoals het altijd al heeft gedaan.

De belangrijkste functie hierbij is om door middel van het groen de identiteit en herkenbaarheid van de kernen te ondersteunen, versterken en zichtbaar te maken. Daar waar mogelijk zal het ontwerp en beheer zoveel mogelijk gericht zijn op het benadrukken of terugbrengen van deze waarden.

Wanneer groen geen directe relatie heeft met de dorpsgeschiedenis of -uitstraling, moet de inrichting gericht zijn op de specifieke functie waarvoor het groen is aangeplant. Dit kunnen verkeers-, ecologische, esthetische en/of recreatieve functies zijn. Uitgangspunt is hierbij echter wel dat deze functies ondergeschikt zijn aan de waarde voor dorpsidentiteit en uitstraling.

In algemene zin is het van belang om diversiteit in het groen na te streven. Diversiteit in het toe te passen groensortiment is een belangrijke voorwaarde om de streekeigen ecologische kwaliteiten van een gebied te benutten. Diversiteit in het groen is één van de basisvoorwaarden om biodiversiteit in het algemeen te bevorderen. Ook kan hiermee een goede overgang naar het omliggende landschap worden gerealiseerd.

2. Inventarisatie

In de afgelopen jaren zijn al meerdere beleidsstukken geschreven over het landschap, groen en cultuurhistorie. Omdat deze stukken effect hebben op de groenstructuren en een duidelijk beeld geven over de kern zijn deze stukken het uitgangspunt voor het Groene Dorpenplan geweest. Een samenvatting van deze stukken vindt u in de bijlage B1.

Openbaar groen in Eelde-Paterswolde

De inventarisatiekaart van de kern (zie bijlage B2) levert een helder beeld (van de verdeling) van het openbaar groen. Aan de hand van de uitbreidingsgeschiedenis van het dorp is een eerste onderverdeling gemaakt. In grote lijnen zijn de uitbreidingen in een aantal periodes onderverdeeld: Vooroorlogs, 1950-1960, 1960-1975 en 1980 tot heden.

In de vooroorlogse wijken is het openbaar groen in mindere mate aanwezig. De woningen zijn over het algemeen op ruime kavels gebouwd zodat in deze wijken het particulier groen beeldbepalend is voor het groen. Het openbaar groen bestaat voornamelijk uit laanbomen die in een grasberm staan.

De wijken uit de jaren 1950-1960 bevatten meer openbaar groen dan de oudere wijken maar het groene beeld wordt nog steeds grotendeels bepaald door het particuliere groen. Goed voorbeeld hiervan is het wijkje Nieuwe Akkers. In de woonstraten bepalen de voortuinen, volgens het concept Tuindorp, voornamelijk het groene beeld en op een aantal centrale plekken zijn grotere groeneenheden van gras en bomen gelegen, hier zijn ook de speelgelegenheden voor de jeugd.

In de wijken uit de jaren 1960-1975 krijgt het openbaar groen meer formaat. Langs de wijkontsluitingswegen is groen in de vorm van bomen in bredere grasstroken aanwezig. Kenmerkend voor de buurten uit deze periode is dat er zeer weinig openbaar groen direct grenst aan particulier terrein. Veel tuinen lopen door tot aan de opsluitband van de rijweg of van het trottoir. Tussen de brede grasstroken en de particuliere tuinen is over het algemeen ook een trottoir aanwezig.

De wijk Paalakkers wijkt af van deze opzet. Hier is gekozen voor een meer traditionele opbouw met enkel gecentreerde groeneenheden. De woningen in de wijk bestaan voornamelijk uit rijtjeswoningen, het aantal woningen per hectare is daarom hoger dan in andere wijken die in dezelfde periode zijn gebouwd. In de loop van de jaren is, vanwege de parkeerdruk op het gebied, openbaar groen omgevormd naar parkeervakken.

In de periode 1980 tot 2005 is de wijk Spierveen opgezet. Deze wijk heeft een unieke opbouw en uitstraling binnen Eelde-Paterswolde. De basis van de groene structuur is opgebouwd uit grote groene gebieden met een natuurlijke uitstraling. Dit is bereikt door gebruik te maken van cultuurhistorische houtwallen, waterpartijen omzoomd door extensief gemaaid gras en bosplantsoen. Langs de hoofdontsluitingsroute is gekozen voor beplantingen met een meer cultuurlijke uitstraling. In de bermen wordt dan een combinatie van gazon en heesters toegepast. Wanneer deze route de grote structuur van natuurlijk groen doorkruist is de cultuurlijke beplanting van de hoofdroute ondergeschikt aan de groene structuur. De laanbomen worden wel doorgezet maar de onderbeplanting blijft op deze locaties achterwege. Helaas wordt dit basisprincipe niet overal consequent toegepast, bijvoorbeeld ter hoogte van de Kooistukken, waardoor soms onduidelijkheid en een rommelig beeld ontstaat.

Op enkele locaties in de wijk is er duidelijk binding met het omliggende landschap. Deze zijn over het algemeen gekoppeld aan watergangen.

3. Analyse

Het belangrijkste doel van de analyse is om de verschillende categorieën in het groen te benoemen. Aan de hand van deze categorieën wordt de functie van het groen weergegeven en wordt mede daarmee het toekomstbeeld omschreven. Deze categorieën worden bij alle kernen van de gemeente toegepast waardoor de eigen identiteit van de verschillende kernen duidelijker verwoordt worden.

3.1 Categorieën in het groen

Het groen in de kern is onder te verdelen in vijf categorieën. Voor de verschillende kernen is gebruik gemaakt van dezelfde categorieën. Op deze manier wordt duidelijk welk accent per kern wordt nagestreefd. De structuren zijn bepaald aan de hand van het gebruik en geschiedenis van het groen.

3.1.1 Cultuurhistorisch en landschapsgroen: (blauwe kleur op de kaart)

Deze categorie omvat alle groene elementen die gezamenlijk de ontstaansgeschiedenis van de kern weergeven en die de verbinding tussen landschap en bebouwde kom vormgeven. Elementen als brinken, houtwallen, oude lanen en heggen geven de ontwikkeling van de kern en de verbinding met het omliggende landschap aan. Naast groene elementen leveren ook oude sloten en poelen bij aan de landschappelijke kwaliteiten van het groen. Ze geven de kern een eigen identiteit en zijn een verwijzing naar het verleden. Om deze reden is het cultuurhistorisch en landschapsgroen van groot belang.

Voorbeelden Eelde-Paterswolde:

- De oude houtwallen in de wijk Spierveen
- Het groen rondom de Wolfhorn en de Vosbergerlaan
- De overgang van kern naar landschap langs de Helmerdijk

3.1.2 Begeleidingsgroen: (rode kleur op de kaart)

Het groen dat is gebruikt om de nadruk op een bepaalde (verkeers-) route te leggen of om de herkenbaarheid van een bepaalde buurt te vergroten is ingedeeld in de categorie begeleidingsgroen. Over het algemeen bestaat dit groen uit grasstroken met bomen of uit vakken met lage beplanting en hagen. Het groen mag de verkeersveiligheid niet belemmeren. Lanen met kenmerkende beplantingen van voor 1900 vallen niet onder het begeleidingsgroen maar onder cultuurhistorisch groen. Het cultuurhistorische belang van deze lanen is groter dan het begeleidende karakter.

Voorbeelden Eelde-Paterswolde:

- Het groen langs de Broekstukken in de wijk Spierveen
- Het groen langs de Burg. J.G. Legroweg

3.1.3 Centrumgroen/ accentgroen en begraafplaatsen: (oranje kleur op de kaart)

Het groen in deze categorie heeft voornamelijk een ondersteunende functie. Dit groen moet op relatief kleine oppervlaktes een groene uitstraling geven aan voornamelijk stenige omgevingen, of accenten leggen op bijvoorbeeld monumenten. Deze beplantingen hebben een hoog verzorgingsniveau en hoge sierwaarde door de bloei of snoeivorm.

Voorbeelden Eelde-Paterswolde:

- De Hoofdweg in de omgeving van De Buitenplaats
- De begraafplaatsen

3.1.4 Wijkgroen: (groene kleur op de kaart)

Het wijkgroen bevat alle grotere groenvlakken die een recreatieve en/of ecologische functie hebben. Voor deze categorie is voor de naam wijkgroen gekozen omdat het betreffende groen een buurtoverstijgende functie heeft. Wandelroutes, speelveldjes en bloemenweides zijn voorbeelden hiervan.

Voorbeelden Eelde-Paterswolde:

- De groenzone rondom de waterpartijen in de wijk Spierveen
- Het gebied rondom het sportpark
- Het groen langs de Fazantweg

3.1.5 Buurtgroen: (gele kleur op de kaart)

Het buurtgroen is het groen dat in de directe omgeving van woningen is gelegen en meestal een afschermende functie heeft. Het groen is alleen voor de directe omgeving functioneel en de vakken hebben meestal geen grote afmeting. Het wordt vaak gebruikt om parkeerplaatsen af te schermen of blinde gevels te camoufleren.

Voorbeelden Eelde-Paterswolde:

- het groen langs de woonstraten, o.a. Goudsbloemweg, Oranjelaan, Leeuwerikweg

4. Groene Dorpenvisie Eelde-Paterswolde

Eelde-Paterswolde profileert zich als bloemendorp. Dit komt het sterkst tot uiting in de bedrijvigheid en de jaarlijkse bloemencorso. In het groen moet deze profilering ook duidelijk worden. De wijze waarop dit behaald wordt is door te werken met tegenstellingen.

Bij de belangrijke entrees van het dorp en op markante locaties in het dorp dient accentgroen te worden toegepast waardoor Eelde-Paterswolde haar herkenbare bloemenuitstraling krijgt. Deze dient in contrast te zijn met het overige groen waardoor het meer kracht krijgt en voor herkenbaarheid zorgt. In de landgoederen rondom de kern is dit principe al toegepast. Op markante plekken op de landgoederen is siergroen gesitueerd. Hierdoor steken deze plekken extra af tegen de rest van het landgoed en wordt de herkenbaarheid vergroot.

Het overige groen in de wijken en langs de randen van het dorp hebben veel potentie op het gebied van ecologie. Er zijn veel grotere, aaneengesloten groenzones in het dorp aanwezig. Deze leveren een rustig en groen straatbeeld op. Ook vormen ze de verbinding met het omliggende landschap. Doordat deze zones meestal zijn gekoppeld aan waterpartijen geven ze Eelde-Paterswolde een parkachtig karakter. Deze zones worden ingedeeld in het Cultuurhistorisch en Landschapsgroen of bij het Wijkgroen.

Een belangrijke meerwaarde op het gebied van natuur en ecologie voor Eelde-Paterswolde is een groene verbinding in de oost- west richting. De oude centrale as van het dorp heeft relatief weinig groen terwijl de grote groenzones van de omliggende buurten hier elkaar naderen. Met name het gebied rondom de Henri Dunantweg, de burg. Tonckensweg, Duinerlaan en de Boerhaaveweg biedt mogelijkheden. Hierbij kan worden gedacht aan bomenrijen of andere lintvormige elementen. In de huidige situatie is weinig ruimte voor groen, bij reconstructies aan de rijweg moeten de mogelijkheden voor de aanleg van groen nader onderzocht worden.

De oude en nieuwe verkeersaders in noord- zuid richting vormen de ruggengraat van het dorp. Deze dienen waar mogelijk te worden voorzien van verkeerbegeleidend groen. Dit kan bijvoorbeeld door toepassing van gazon met bomen, haagjes of door toepassing van terugkerende beplantingssoorten. In de periode tot de zomer van 2011 zal het Centrumplan Eelde worden opgesteld. Hierin kan de verdere uitwerking van het groen worden meegenomen.

Uitvoeringsmaatregelen

In de onderstaande tabel zijn een aantal speerpunten uit de visie vertaald naar uitvoeringsmaatregelen. Wanneer in de kern reconstructies in het groen worden uitgevoerd of wanneer bijvoorbeeld een rioolvervanging plaatsvindt dienen deze maatregelen in de werkzaamheden mee te worden genomen. Voor het groen dient dan een gedetailleerde uitwerking te worden gemaakt.

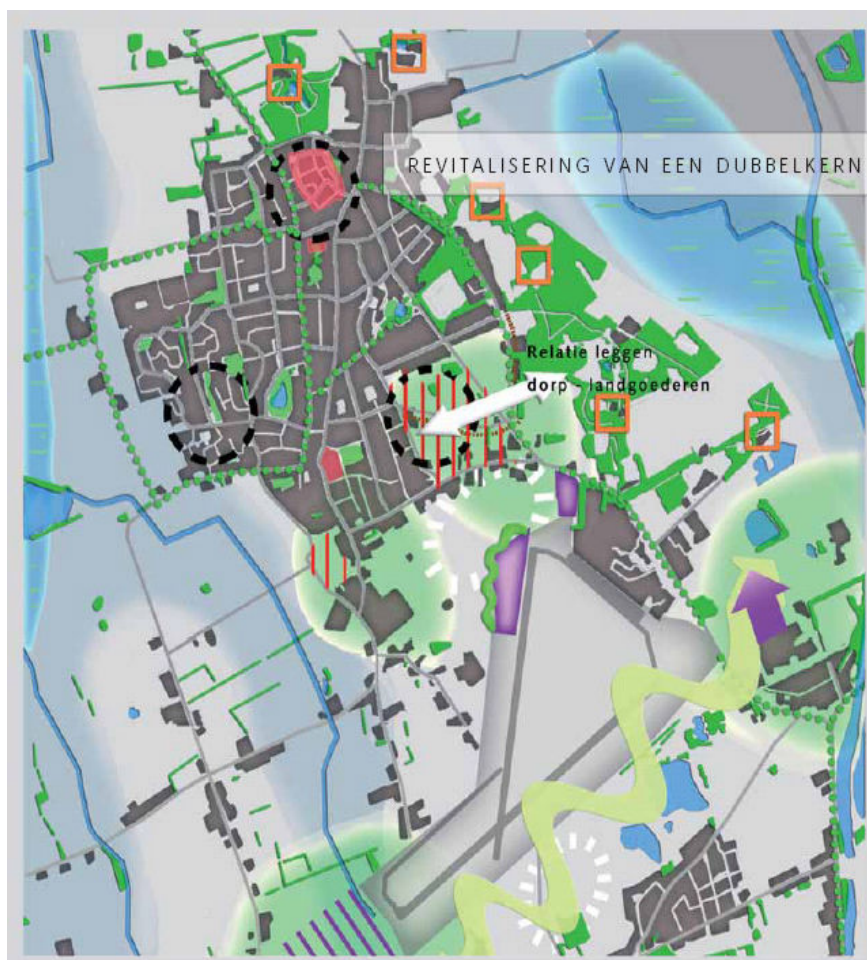
Eelde-Paterswolde		Uitvoeringsmaatregelen
Behouden en versterken van kwaliteiten	Grote groeneenheden in de woonwijken bieden ruimte voor natuur en recreatie	Behoudt grote groeneenheden door zeer terughoudend te zijn met uitgifte groen.
	Ruime woonstraten geven gevoel van ruimte	Sobere aankleding behouden, gazon en bomen leveren gewenst beeld en contrast met de markante locaties
	Oude beplantingen langs wegen en houtwallen leveren een belangrijke bijdrage aan de natuurwaarde van het dorp	Behoud en versterken van de oude lijnen
Knelpunten	Herkenbaarheid langs doorgaande routes is laag	Op markante locaties langs de doorgaande routes accentgroen aanbrengen passend bij historie van Eelde-Paterswolde. Hierbij dient aangesloten te worden op het thema Bloemendorp
	De centrale as bevat weinig openbaar groen	Oost- west verbinding in wijkgroen realiseren om de natuurwaarde te verhogen, bijvoorbeeld langs de Henri Dunantweg en de burg. Tonckensweg

Bijlage B1: samenvatting bestaand beleid

1. Structuurplan 2006

De 20ste eeuwse verdichtingen en uitbreidingen van de kernen Eelde en Paterswolde volgen in grote lijnen het historische ontginningspatroon. De Hooiweg en de Hoofdweg zijn de belangrijkste oriëntatieassen. De bebouwing op de grotere akkerbouwkavels en de voormalige veengronden vertoont een meer “pluksgewijs” karakter; het zijn vaak eilandjes met buurtjes gebouwd in één periode, grenzend aan nog open veldjes, bospercelen en lintbebouwing.

Eelde-Paterswolde is aangemerkt als ‘stadsrecreatief dorp’, gericht op water en bos. Typerend voor de dubbelkern is de sterke verwevenheid met de landgoederen. Deze verweving kan worden benadrukt door het versterken van de groene structuur in het dorp, een betere aansluiting op het groen in het buitengebied en een betere verankering van het dorp in het landschap.

Bron: structuurplan gemeente
Tynaarlo 2006

2. *Landschapsontwikkelingsplan*

Het LOP geeft aan dat voor de westzijde van Eelde-Paterswolde een betere landschappelijke inpassing gewenst is. Daarnaast wordt de omgeving van het vliegveld en de bloemenveiling als belangrijke aandachtspunten omschreven. De Burgemeester Legroweg moet vanaf De Punt een nieuwe allure krijgen met het karakter van een echte “oprijlaan naar de Stad”.

3. Bomenbeleid:

Cultuurhistorisch

Niet aanwezig

Primair (groene markering op de kaart)

Bg. Legroweg – Weeakkerweg – Vosbergerlaan – Bähler Boermalaan – Hoofdweg – Groningerweg

Boterdijk – Hooiweg – Helmerdijk- Westerhorn

Duinerlaan - Wolfhorn

Esweg

Secundair (blauwe markering op de kaart)

Zonnebloemweg - Veenstukken – Broekstukken – Kooistukken -Beethovenweg

Bijlage B2: Inventarisatiekaart

Bijlage B3: Visiekaart